

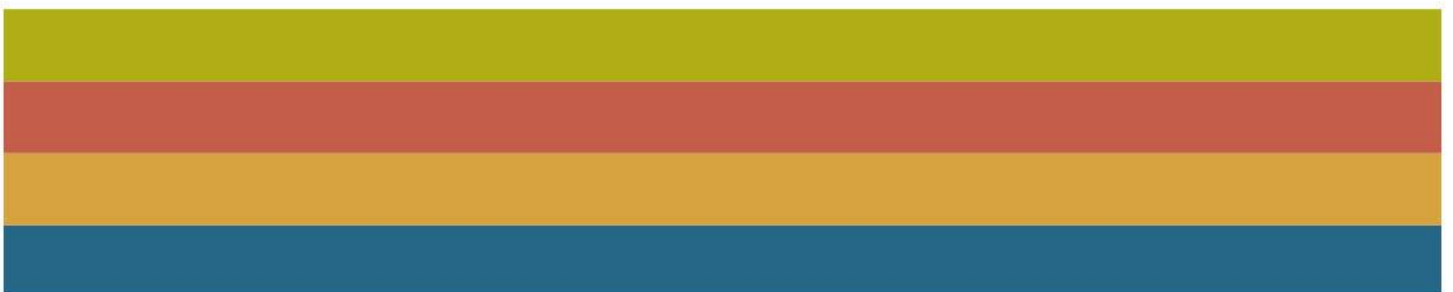

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Structuurvisie Eemsmond – Delfzijl

Toetsingsadvies over het tussentijds milieueffectrapport

5 juli 2016 / projectnummer: 2922

1. Tussentijds toetsingsadvies over het concept-milieueffectrapport (MER)

De provincie Groningen wil de economische ontwikkeling in de regio Eemsmond – Delfzijl stimuleren en faciliteren, maar tegelijkertijd de milieudruk terugbrengen en de kwaliteit van de leefomgeving verbeteren. In deze dynamische omgeving met kwetsbare natuur van internationaal belang is dat geen eenvoudige opgave. Regie, een proactieve aanpak en (bovenregionale) keuzes zijn nodig om zowel economie, ecologie als de leefomgeving te versterken. Om sturing te kunnen geven aan beoogde ontwikkelingen en te maken keuzes, is de provincie Groningen voornemens een Structuurvisie op te stellen voor de regio. De Structuurvisie zal kaderstellend zijn voor (ruimtelijke) ontwikkelingen die effecten op natuur en milieu hebben. Voor de besluitvorming over de Structuurvisie wordt een milieueffectrapport (plan-MER) opgesteld.

De Provincie Groningen heeft aan de Commissie voor de milieueffectrapportage¹ gevraagd om het concept-MER tussentijds op deelaspecten te toetsen. De Commissie geeft zelf (ongevraagd) ook adviezen over de vervolgitwerking van het MER.

Parallel aan de voorbereiding van de Structuurvisie Eemsmond – Delfzijl wordt in de regio gewerkt aan de voorbereiding van de besluitvorming over zeventien projecten en plannen. Om te voorkomen dat onnodige vertraging optreedt in de voorbereiding van een aantal projecten en plannen (onder andere de windenergieprojecten en bestemmingsplannen) heeft de provincie de Commissie mede gevraagd tussentijds te adviseren over het concept-MER.²

Scope van de tussentijdse toetsing

Het concept-MER voor de Structuurvisie gaat in op de cumulatieve effecten van de projecten en plannen en de vraag of de gewenste ontwikkelingen passen binnen de beschikbare milieuruimte. De initiatiefnemers van de Structuurvisie vragen de Commissie het concept-MER tussentijds te toetsen op de deelaspecten geluid, externe veiligheid, geur en natuur.

De Commissie gaat in dit advies in op de vraag of voor genoemde aspecten de informatie voldoende is voor de besluitvorming over de Structuurvisie en voor de verdere voorbereiding van de daarin opgenomen projecten. Voor de vier deelaspecten geeft zij een voorlopig oordeel over het concept-MER. Voor de overige onderdelen geeft de Commissie adviezen voor de verdere uitwerking van het definitieve MER. Deze adviezen zijn in lijn met het eerder uitgebrachte advies over reikwijdte en detailniveau van het MER (R&D-advies).³

De Commissie toetst daarnaast of met de informatie en gekozen aanpak uit het concept-MER invulling kan worden gegeven aan de ambities zoals door de provincie en een groot aantal

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectstukken, voor zover digitaal beschikbaar, vindt u door op www.commissiemer.nl projectnummer 2922 in te vullen in het zoekvak.

² In dit tussentijdse toetsingsadvies wordt gesproken over het concept-MER Structuurvisie Eemsmond–Delfzijl van 26 april 2016. Daarnaast worden adviezen gegeven over het nog af te ronden (definitieve) MER. En tot slot is er sprake van diverse m.e.r.-procedures die worden doorlopen voor de besluitvorming van plannen en projecten in het plangebied.

³ <http://api.commissiemer.nl/docs/mer/p29/p2922/a2922rd.pdf>

andere partners is verwoord in het rapport 'Economie en Ecologie in balans'⁴ waar in de notitie R&D naar is verwezen.

De Commissie benadrukt dat het gaat om een tussentijdse toetsing. De resultaten van deze tussentijdse toetsing zullen door de Commissie worden betrokken bij het opstellen van het definitieve toetsingsadvies⁵, met het voorbehoud van mogelijke nieuwe ontwikkelingen en nieuwe inzichten. De resultaten van de tussentijdse toetsing zullen, met hetzelfde voorbehoud, eveneens als uitgangspunt worden gehanteerd bij de advisering en toetsing van de milieueffectrapportages over projecten waarvoor de Structuurvisie als kaderstellend besluit dient.

De Commissie oordeelt dat het concept-MER:

- veel relevante en waardevolle informatie samenbrengt over genoemde vier deelaspecten die kan worden benut bij de verder voorbereiding van de zeventien projecten en plannen;
- deze relevante milieu-informatie niet op een voldoende toegankelijke manier beschrijft. Een goede samenvatting waarin de belangrijkste conclusies zijn opgenomen ontbreekt. Besluitvormers, burgers en bedrijven zullen met name geïnteresseerd zijn in de conclusies van het MER;
- een voorkeursalternatief (VKA) beschrijft dat niet met zekerheid past binnen de beschikbare milieugebruiksruimte voor natuur;
- een voorkeuralternatief beschrijft dat, voor wat betreft het aspect geur niet past binnen de milieugebruiksruimte die gebaseerd is op vigerend beleid. In het MER wordt niet voldoende onderbouwd dat de vergroting van de milieugebruiksruimte acceptabel is;
- Op basis van het variantenonderzoek een VKA formuleert waarbij een afweging is gemaakt tussen economische en energiebelangen enerzijds en de mate waarin de milieueffecten passen binnen de milieugebruiksruimte anderzijds.

Tot slot constateert de Commissie dat de plus-variant voor ecologie, zoals opgenomen in het keuzedocument, en de plus-varianten voor energie en leefomgevingskwaliteit, uit het R&D-advies, (nog) niet zijn uitgewerkt in het concept-MER. Daarmee gaat het MER (nog) niet in op de kansen die een Structuurvisie voor deze aspecten biedt op het regionale schaalniveau, met name voor het aspect energie.

De Commissie adviseert om in de verdere uitwerking van het MER en in de relevante projecten en plannen in de regio de hiervoor genoemde informatie uit te werken, zodat deze kan worden betrokken bij de besluitvorming.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar tussentijdse oordeel over de toegankelijkheid van de informatie, het voorkeursalternatief en de deelaspecten geur, natuur, geluid en externe veiligheid nader toe. In hoofdstuk 3 gaat de Commissie in op de overige informatie uit het concept-MER. Zij adviseert over de verdere uitwerking van die onderdelen waarvan zij van mening is dat de aanpak en invulling niet of nog onvoldoende in lijn zijn met de voorgestelde aanpak in de notitie R&D en het R&D-advies.

⁴ <http://www.provinciegroningen.nl/uitvoering/natuur-en-landschap/ecologie-en-economie-in-balans/>

⁵ Het concept-MER betreft een 90%-versie voor de 4 thema's. De inhoud kan nog wijzigen en zal dan bij de definitieve toetsing worden beoordeeld.

2. Toelichting op het tussentijdse oordeel

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar tussentijds oordeel op het concept-MER toe. Zij gaat in op de toegankelijkheid van de informatie, het voorkeursalternatief en de aspecten geur, natuur, geluid en externe veiligheid. Zij doet aanbevelingen voor de verdere uitwerking, zodat in het definitieve MER de juiste informatie beschikbaar is om het milieubelang een volwaardige plek in de besluitvorming te kunnen geven.

2.1 Toegankelijkheid van de informatie

De Commissie constateert op basis van het concept-MER en de achtergrondrapporten dat de belangrijke en relevante milieu-informatie nog niet zodanig is gepresenteerd dat die voor stakeholders voldoende toegankelijk is. Een goede samenvatting van het MER ontbreekt. Besluitvormers, burgers en bedrijven zullen met name geïnteresseerd zijn in de conclusies van het MER en de consequenties voor de vervolgbesluiten.

Daarnaast ontbreekt een nadere toelichting op de relatie tussen de Structuurvisie en de zeventien projecten en plannen in het gebied. Een heldere toelichting van het totstandkomingsproces van dit MER is daarbij van belang. De Structuurvisie is namelijk kaderstellend voor de (m.e.r.-plichtige) projecten en plannen in het gebied. Bij de uitwerking daarvan zal beschikbare informatie over milieuruimte en cumulatieve effecten uit de Structuurvisie verder worden uitgewerkt.

- De Commissie adviseert bij het definitieve MER een samenvatting uit te werken die expliciet ingaat op de hoofdlijnen en belangrijkste conclusies van het MER. Daarnaast moet deze samenvatting een heldere uitleg geven over de relatie tussen (het MER voor) de Structuurvisie en (MER'en voor) de gebiedsontwikkelingen, projecten en plannen waarvoor de Structuurvisie kaderstellend is. Geef daarbij aan hoe deze projecten op basis van de uitkomsten van de cumulatieve effectstudies binnen de milieugebruiksruimte passen en hoe deze informatie kan worden gebruikt bij de verdere uitwerking.

2.2 Uitvoerbaarheid voorkeursalternatief

De Commissie constateert dat het MER een voorkeursalternatief (VKA) beschrijft dat niet zonder meer past binnen de beschikbare milieugebruiksruimte.

Op basis van de beschikbare informatie constateert de Commissie dat dit in ieder geval geldt voor de deelaspecten geur en natuur.

Voor geur is de huidige ruimte knellend en dit wordt opgelost door deze in het VKA met 20% te vergroten. Deze voorkeurskeuze wordt echter niet nader onderbouwd. Hier wordt nader op ingegaan in paragraaf 2.3 van het voorliggende advies.

Voor natuur kan niet met zekerheid worden gesteld dat het VKA uitvoerbaar is. Het concept-MER roept een aantal vragen op, waarvan de Commissie adviseert deze in het definitieve MER te beantwoorden. Een toelichting hierop volgt in paragraaf 2.4.

- De Commissie adviseert in de verdere uitwerking van het MER en de voorbereiding van projecten en plannen een alternatief of variant uit te werken die uitvoerbaar is binnen de beschikbare milieugebruiksruimte, dan wel nader te onderbouwen dat het huidige VKA met voldoende zekerheid uitvoerbaar is. Daarbij kunnen mitigerende maatregelen worden betrokken.

2.3 Uitwerking plus-varianten

Het MER beperkt zich tot de vraag welke ontwikkelingen mogelijk zijn binnen de (bestaande of geaccepteerde) milieuruimte. Het MER onderzoekt in hoeverre de gewenste ontwikkeling mogelijk is (defensieve benadering), maar onderzoekt maar beperkt welke extra kansen op regionaal niveau mogelijk zijn. De Commissie merkt in dit verband op dat de plus-varianten zoals opgenomen in het keuzedocument en het R&D-advies niet zijn uitgewerkt in het concept-MER. De Commissie is van mening dat dergelijke plus-varianten voordelen kunnen opleveren voor relevante (knellende) milieueffecten, zoals lucht, klimaat, natuur, geur, geluid, landschap en gezondheid.

Het ontbreken van de plus-varianten wordt expliciet duidelijk door het ontbreken van informatie over CO₂-emissies en mogelijkheden voor CO₂-reductie, energiebesparing, andere vormen van duurzame energie (anders dan windenergie) en mogelijkheden om meer windenergie op te wekken. De uitwerking van een energie plus-variant zal naar verwachting niet alleen effect hebben op de aspecten CO₂-emissiereductie en duurzaamheid, maar naar verwachting ook op de leefomgevingsaspecten en natuur, waarvoor het voorkeursalternatief nu tot knelpunten kan leiden.

- De Commissie adviseert om in het definitieve MER de plus-varianten uit te werken en na te gaan hoe deze kunnen worden gebruikt (bijvoorbeeld als bouwstenen voor een alternatief) om op regionaal niveau kansen voor ecologie, energie en leefomgeving te benutten.

2.4 Geur

Relevant voor het aspect geur zijn de industriële activiteiten op de beide industrieterreinen. De cumulatie van de geurbelasting in de omgeving is voor de huidige situatie, de referentie en het VKA goed in beeld gebracht. De methode daarvoor is door de Omgevingsdienst Groningen ontwikkeld. De methode is vrij technisch en de Commissie adviseert in het definitieve MER de gehanteerde methode nader toe te lichten.

Uit het onderzoek blijkt dat het VKA leidt tot een toename van de (gecumuleerde) geurbelasting in de omgeving ten opzichte van de referentiesituatie. Voor de referentiesituatie wordt uitgegaan van een aanzienlijke sanering van de geuremissie van het bedrijf ESD op bedrijventerrein Oosterhorn. In het milieubeleid van de provincie Groningen zoals vastgelegd in het Integraal Milieu Beleidsplan (IMB) is opgenomen dat wordt gestreefd naar een reductie van het aantal geurklachten met 30%, het oplossen van ernstige geurhinder en het voorkomen van nieuwe hinder.

De Commissie adviseert daarom:

- in het definitieve MER bij de Structuurvisie een nadere onderbouwing te geven waarom een toename van de gecumuleerde geurbelasting in de omgeving acceptabel wordt geacht binnen het IMB.
- In het definitieve MER aan te geven wat de consequenties zijn indien volledig invulling wordt gegeven aan de beleidsdoelstellingen van het IMB voor wat betreft het aspect geur.

MER bestemmingsplan bedrijventerrein Oosterhorn

In het MER is opgenomen dat gedurende de periode tot 2025 de geuremissie van ESD wordt gesaneerd. De sanering volgt uit de recente ambtelijke wijziging van de omgevingsvergunning van ESD. De geurcontouren voor de beschouwde scenario's (grijs/groen) in 2025 laten dan ook een kleinere contour zien dan de huidige contour, er is immers uitgegaan van een gesaneerde geuremissie van ESD. Het MER bevat geen informatie over de geurbelasting in de tussenliggende periode. Het is daarom niet duidelijk of de geurbelasting in de omgeving in de periode tot 2025 hoger kan zijn dan de geurbelasting na 2025.

- De Commissie adviseert de provincie om in overleg te gaan met de gemeente Delfzijl over dit punt. Zij adviseert daarbij om aan te geven dat in het MER voor het bestemmingsplan bedrijventerrein Oosterhorn inzicht moet worden gegeven in de geurbelasting in de omgeving in relatie tot de sanering van ESD en de industriële ontwikkeling van het plangebied. Ga daarbij ook in op de onderbouwing van het acceptabel zijn van deze geurbelasting.

2.5 Natuur

Bij de tussentijdse toetsing van de natuurinformatie heeft de Commissie hoofdstuk 14 van Deel B (Natuur), Bijlage 8 (Achtergrondrapport Natuur) – hierna tezamen aangeduid als “natuurhoofdstuk”, en de Passende beoordeling in beschouwing genomen. In het natuurhoofdstuk worden de gevolgen van de varianten en het VKA van alle planonderdelen voor Natura 2000-gebieden, NNN-gebieden (EHS), beschermde soorten en stiltegebieden beschreven. In de Passende beoordeling worden de gevolgen van het VKA voor vijf Nederlandse en Duitse Natura 2000-gebieden in beeld gebracht.

In algemene zin onderschrijft de Commissie de gevolgde aanpak en de effectbeoordeling. Op een aantal punten acht ze uitwerking of verduidelijking nodig ten behoeve van het definitieve MER. Dit betreffen de punten:

- afbakening studiegebied, met name in relatie tot de effecten op natuur als gevolg van emissies van schadelijke stoffen, en;
- de beschrijving van effecten, waaronder de effecten van windturbines op soorten van Natura 2000-gebied Waddenzee en de gevolgen van stikstofdepositie voor Duitse Natura 2000-gebieden.

In deze paragraaf wordt daar nader op ingegaan.

2.5.1 Afbakening studiegebied

In het natuurhoofdstuk en de Passende beoordeling wordt ervan uitgegaan dat er geen effecten optreden van emissies van zwavel (SO_x), zware metalen en dioxinen naar de lucht en naar het water omdat:

- het abstractieniveau van het MER/PB voor de Structuurvisie zich daarvoor niet leent en
- de emissies binnen de normering van de milieuwetgeving blijven.

De Commissie acht van belang dat SO_x (evenals stikstofdepositie) een verzurend effect heeft op daarvoor gevoelige natuur. Landelijk is de uitstoot sinds 1990 bijna gehalveerd⁶ maar op grond van eerdere (concept) MER-en⁷ merkt de Commissie op dat de uitstoot van bedrijven op Oosterhorn aanzienlijk kan zijn. De kwaliteit van natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten kan daardoor worden beïnvloed. Uit het MER en de Passende beoordeling leidt de Commissie niet af dat beperking van de effecten op verzuringsgevoelige natuur betrokken is bij de normering van SO_x. Evenmin is duidelijk op grond waarvan significante negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden worden uitgesloten.

- De Commissie adviseert om de gevolgen van SO_x-emissies indicatief (bandbreedtebepaling) in het MER en Passende beoordeling in beeld te brengen en te beoordelen, en daarbij ook na te gaan of de selectie van te beoordelen Natura 2000-gebieden (en daarmee het studiegebied) verandert.

2.5.2 Effecten van zware metalen en dioxines

De Commissie herkent de complexiteit van toetsing van emissies van zware metalen en dioxines. Tegelijkertijd is dit een belangrijk aandachtspunt omdat deze stoffen niet worden afgebroken in het milieu en al bij zeer kleine hoeveelheden bio-accumulatie⁸ kan optreden. De achtergrondconcentraties van kwik zijn in de Waddenzee bovendien relatief hoog. Dit betekent dat in het MER en de Passende beoordeling nader moet worden gemotiveerd dat de grenswaarden of streefwaarden voldoende zekerheid geven dat (op termijn) geen natuurschade in de Nederlandse en Duitse Waddenzee kan optreden.

- De Commissie adviseert te motiveren dat emissies van zware metalen/dioxinen geen risico's met zich meebrengen voor daarvoor gevoelige natuurwaarden in de Waddenzee.

2.5.3 Externe werking op Natuur netwerk Nederland (NNN)

In het natuurhoofdstuk wordt aangegeven dat externe werking voor het NNN "niet relevant" is. Het gaat dan om effecten van plannen buiten het NNN (geluid, depositie, barrièrewerking etc.) die de natuurkwaliteit binnen het NNN kunnen beïnvloeden. De Omgevingsverordening van de provincie schrijft inderdaad geen toetsing aan externe werking voor. In een MER dienen echter wel alle relevante milieuaspecten te worden beschreven zodat mogelijke effecten bij de besluitvorming kunnen worden betrokken. Dit is ook van belang met het oog op de gemaakte afspraken in het Natuurpact inzake de natuurkwaliteit van het NNN.

- De Commissie adviseert de eventuele gevolgen voor het NNN via externe werking (kwantitatief) te beschrijven.

2.5.4 Effecten op soorten ten gevolge van windturbines

Uit de Passende beoordeling blijkt dat met name de plaatsing van windturbines kan leiden tot een kans op significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden, omdat (cumulatief) bij een aantal vogelsoorten de 1%-mortaliteitsnorm kan worden overschreden. De Commissie kan

⁶ Zie hiervoor onder andere www.natuurcompendium.nl

⁷ Bestemmingsplan Oosterhorn en project-MER-en van bedrijven op dit terrein

⁸ Ophoping van gifstoffen bij dieren bovenaan de voedselketen (zeehonden, roofvissen, visetende vogels)

zich vinden in deze conclusie met dien verstande dat cumulatieve significante effecten bij de Noordse Stern evenmin zijn uit te sluiten.⁹

In de Passende beoordeling wordt aangegeven dat de effecten op kustbroedvogels (waaronder Visdief en Noordse Stern) worden beperkt door verplaatsing van de broedkolonies naar de aan te leggen vogeleilanden die verder van de windparken af komen te liggen. Verder wordt aanbevolen bij de uitwerking van individuele projecten rekening te houden met de gevoeligheid van locaties voor deze soorten, de mortaliteit als gevolg van de bestaande en nieuwe windparken te monitoren en waar nodig aanvullende en passende maatregelen te nemen. Op basis van deze uitgangspunten kunnen significant negatieve effecten voor deze soorten worden uitgesloten.

De Commissie acht de aanleg van vogeleilanden en andere verbetermaatregelen perspectiefvol. Ten aanzien van de uitwerkingen op projectniveau mist de Commissie nog de nadere motivatie die aannemelijk maakt dat cumulatieve significante effecten redelijkerwijs zijn *uit te sluiten*. De initiatiefnemer heeft mondeling toegelicht dat in het Natura 2000-beheerplan voor de Waddenzee maatregelen worden opgenomen die worden gerealiseerd voordat negatieve effecten van de nieuwe windparken kunnen op treden, en aldus een belangrijke mitigerende werking hebben. Indien significante gevolgen niet met voldoende zekerheid kunnen worden uitgesloten dan kan in het MER een aanzet voor een ADC-toets¹⁰ worden opgenomen.

- De Commissie adviseert de gevolgen voor de Noordse stern op dezelfde wijze als de Visdief te beoordelen, en voor beide sterns te onderbouwen hoe op projectniveau significante gevolgen kunnen worden uitgesloten. Betrek hierbij de maatregelen uit het beheerplan.

2.5.5 Grensoverschrijdende effecten

Ten aanzien van stikstofdepositie merkt de Commissie op dat een kaart met de stikstofdepositie als gevolg van het plan ontbreekt. Die informatie is van belang voor Duitse gebieden, die niet in de Passende beoordeling van het PAS zijn betrokken. In de Passende beoordeling voor de structuurvisie is slechts voor twee van de tien Duitse Natura 2000-gebieden waar de Duitse norm van 7,14 mol N/ha./jaar wordt overschreden gemotiveerd waarom significante gevolgen zijn uit te sluiten.¹¹ De Commissie vraagt speciaal aandacht voor habitattypen en leefgebieden van soorten op Borkum, onderdeel van het Natura 2000-gebied Niedersächsisches Wattenmeer und angrenzendes Küstenmeer (incl. Nationalpark).

⁹ Op grond van Klop *et al.* 2014. Ecologische beoordeling uitbreiding opgave windenergie provincie Groningen. A&W-rapport 2020 (pag. 79) en Brenninkmeijer & Klop. 2015. Aanvullende ecologische beoordeling windenergie Groningen: effecten op Visdief en Noordse Stern. A&W-rapport 2120 (pag 15). Op grond van <https://nioo.knaw.nl/sites/default/files/downloads/Monitoring-vogels-waddenzee-VT2014.pdf> kan de 1%-mortaliteitsnorm op 3 vogels/jaar worden bevestigd bij een zeer ongunstige staat van instandhouding.

¹⁰ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de natuurbeschermingswet 1998 in: A: zijn er Alternatieve oplossingen, inclusief locatiealternatieven?, D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden, C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algemene samenhang van natura 2000 bewaard blijft?

¹¹ Mogelijk is uitgegaan van het nieuwe afbakeningscriterium van 21,4 mol/ha/jaar. Dan dient echter ook het verwaarloosbaarheidscriterium van 3% van de kritische depositiewaarde bij de beoordeling te worden betrokken.

- De Commissie adviseert in het MER en de Passende beoordeling nader in te gaan op de stikstofdepositie op Duitse Natura 2000-gebieden en de gevolgen daarvan voor de in-standhoudingsdoelstellingen.

2.6 Geluid

Het aspect geluid is uitgebreid onderzocht. De verschillende soorten geluid worden daarbij beschouwd. Het VKA gaat voor industrielawaai uit van de ligging van de huidige geluidzones. Daarmee scoort dit alternatief negatief ten opzichte van de huidige situatie en neutraal ten opzichte van de referentiesituatie. De Commissie onderschrijft deze gevolgde aanpak en de effectbeoordeling.

2.7 Externe veiligheid

Voor wat betreft het aspect externe veiligheid geldt dat de relevante risicobronnen in beeld zijn gebracht. De aandachtspunten bij verdere planuitwerking worden benoemd, er hoeft geen heroverweging van uitgangspunten plaats te vinden. De Commissie onderschrijft de gevolgde aanpak en effectbeoordeling.

3. Aandachtspunten voor de verdere uitwerking van het MER

Naast de informatie over het voorkeursalternatief en de vier deelaspecten heeft de Commissie ook gekeken naar de overige onderdelen van het concept-MER. Zij hoopt met de adviezen in dit hoofdstuk een bijdrage te leveren aan de verder uitwerking van het definitieve MER

3.1 Alternatieven, varianten en scenario's

De Commissie heeft in haar R&D-advies geadviseerd alternatieven in het MER uit te werken die de bandbreedte aan mogelijke milieueffecten beschrijven. De Commissie adviseerde daarbij de scenario's grijze en groene groei te vertalen in (inrichtings-)alternatieven en daarbij de onderwerpen, ecologie, energie & klimaat en leefomgeving te betrekken en indien mogelijk in plus-varianten uit te werken.

Gebruik van de scenario's

De Commissie merkt op dat de scenario's in het MER (groene en grijze groei) regelmatig worden beschouwd als alternatieven. Dat zijn het niet. De scenario's betreffen namelijk macro-economische ontwikkelingen waar de provincie zelf geen invloed of sturing op kan uitoefenen. Het gaat om ontwikkelingen die plaatsvinden en worden gestuurd vanuit andere schaalniveaus. Wel is het van belang te toetsen wat de consequenties van deze scenario's zijn voor de te ontwikkelen beleidsalternatieven en -varianten. Scenario's of onderdelen daarvan kunnen dus ook niet zomaar worden gebruikt om het voorkeursalternatief uit samen te stellen.

- De Commissie adviseert in het definitieve MER een duidelijk onderscheid te maken tussen de scenario's (groen en grijs) en de beleidsalternatieven en -varianten.

Krimpscenario's ontbreken

In het MER wordt onderbouwd waarom niet naar het krimpscenario is gekeken. De gedachte hierachter is dat het MER de worst case aan milieueffecten in beeld moet brengen en dat dit met de groeiscenario's is uitgewerkt. Uitwerking van de krimpscenario's zal vanuit deze benadering geen relevante informatie opleveren.

De Commissie betwijfelt of deze redenatie in alle gevallen opgaat en of ook niet op basis van een krimpscenario (mogelijk andere) worst case effecten in beeld komen. Krimpscenario's zullen leiden tot zeer beperkte of het uitblijven van investeringen. Dit leidt tot stopzetten van geplande (milieu-)investeringen, achterstallig onderhoud en mogelijk op termijn verloedering van het gebied. Krimpscenario's kunnen daarnaast ook leiden tot kansen in de zin van kleinere geconcentreerde groene ontwikkelingen.

- De Commissie adviseert in het MER kwalitatief te verkennen wat de impact van de krimpscenario's is op de milieueffecten en op basis daarvan te onderbouwen waarom deze scenario's wel of niet moeten worden meegenomen in de effectbeschrijving.

Vervanging wind

In het R&D advies is opgenomen: "Indien bestaand windvermogen wordt vervangen vóór het referentiejaar, dient dit ook te worden meegenomen in de alternatieven en varianten. Daarbij moet rekening worden gehouden met te verwachten ontwikkelingen in windturbintechnologie (rendement, bronsterkte, afmetingen)." Op basis van de informatie uit het concept-MER lijkt het de Commissie dat vervanging binnen de planperiode waarschijnlijk is (dit is echter niet expliciet gemaakt).¹²

- De Commissie adviseert de vervanging dan ook een plek in het MER te geven. Het kan namelijk milieuwinst, en daarmee milieugebruiksruimte, opleveren.

3.2 Integrale effectthema's

De Commissie constateert dat de aspecten als gezondheid, ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en energie en klimaat in de voorliggende '70%-versies' (nog) niet of beperkt zijn uitgewerkt. De Commissie maakt daarom een voorbehoud op de toetsing van dit MER. Zij kan namelijk niet beoordelen of mogelijk via cumulatie van activiteiten ook op deze aspecten knelpunten optreden voor de gebiedsontwikkeling als geheel.¹³

- De Commissie adviseert daarom de effectbeschrijving zoals opgenomen in de notitie R&D en het advies van de Commissie daarop voor de integrale milieuthema's expliciet uit te werken.

Energie en klimaat (CO₂-emissies en maatregelen)

De Commissie merkt op dat in het kader van de klimaatafspraken in Parijs een harde limiet is afgesproken voor de toelaatbare en gewenste temperatuurstijging en daarmee een toelaatbare en gewenste CO₂-emissie. Deze ambities worden doorvertaald naar de EU en de landen die vijfjaarlijks hun ingediende CO₂ reductieplannen moeten aanscherpen.

¹² De Commissie merkt op dat het hier niet gaat om vervanging van solitaire turbines, maar van turbines in windparken.

¹³ Dit heeft ook gevolgen voor de ontwikkeling(srichting) van een VKA.

Met het oog op de te verwachten doorwerking van de klimaatafspraken in het provinciaal beleid adviseert de Commissie om in het MER aandacht te besteden aan CO₂-emissies en de reductie daarvan. De Commissie wijst er op dat in de periode waarop de Structuurvisie zich richt (met een looptijd van 10 à 20 jaar) een tempoversnelling richting klimaatneutraliteit en energieneutraliteit zal moeten worden gerealiseerd.

- De Commissie adviseert daarom te kijken naar de huidige CO₂ -emissies en het energieverbruik en -productie. Bekijk voor de alternatieven hoe zich dat ontwikkelt en ga in een plus-variant na wat mogelijk is op het gebied van CO₂-reductie en verduurzaming van de energiehuishouding.

Plus-variant Energie

De Commissie adviseert om in een nader uit te werken plus-variant voor energie de aanbod-opties in kaart te brengen en vanuit de geografische verdeling van vraag en aanbod (energie/CO₂ balans) een variant te ontwikkelen die de CO₂ reductie maximaliseert en de energietransitie versnelt. Analyseer welke infrastructuur (warmte, elektriciteit en/of CO₂) daarbij hoort. Onderstaande tabel geeft een aanzet van opties die kunnen worden meegenomen in deze plus-variant en het daarbij relevante schaalniveau.

De Commissie heeft met betrekking tot de voorgenomen gebieden voor windturbines in haar R&D advies geadviseerd de meest compacte ruimtelijke variant uit te werken¹⁴ en een optimalisatieslag uit te voeren. De Commissie merkt op dat het onderzoek naar de cumulatieve effecten van de windturbineparken betrekking heeft op gebieden waarover in de Provinciale Omgevingsvisie besluitvorming heeft plaatsgevonden. De provincie heeft toegelicht dat de mogelijke gebieden in samenspraak met de omgeving en op grond van de effecten op natuur, leefomgeving en windenergieopbrengst zijn afgewogen. De Commissie merkt op dat dit niet wegneemt dat een uitwerking van een compacte variant en het uitvoeren van een optimalisatieslag nuttig kan zijn voor de uitwerking van, en besluitvorming over, de individuele nog uit te werken locaties.

- De Commissie adviseert om in het definitieve MER aandacht te besteden aan een 'Plus-variant Energie'. Ga daarbij in op de geografische verdeling van vraag en aanbod en de kansen die dit oplevert. Ga daarnaast in op optimalisatiemogelijkheden van de locaties van windturbines binnen de voorgenomen gebieden (windparken). Geef daarbij aan welke optimalisaties zijn gemaakt en welke afwegingen zijn gehanteerd.

¹⁴ De meest compacte variant heeft een grid gebaseerd op gelijkzijdige driehoeken.

<i>Optie</i>	<i>geografische spreiding</i>	<i>schaal</i>	<i>in combinatie met vraag?</i>	<i>Opmerkingen</i>
CO2 reductie				
Carbon capture and storage	ja	regionaal	deels	
Sluiten gas en kolencentrales	nee	lokaal	nee	
DE (elektriciteit)				
Windenergie	ja	regionaal	nee	
Zon PV				
Kleinschalig (gekoppeld aan "bebouwing")	ten dele	lokaal	ja	
"Grootschalig"	ja	regionaal	nee	
Biomassa (el, gas), w.o. mestvergisting	ja	regionaal	nee	
DE warmte				
Biomassa (th), w.o. mestvergisting	ja	regionaal	ja	
Zon th	deels	lokaal	ja	
Warmte- en koudeopslag (icm warmtepompen)	ja	regionaal		niet elk gebied is geschikt
Geothermisch				
Energiebesparing				
Energiebesparing in de industrie	deels			je kunt sturen in typische energieintensiteit, welke combi's van bedrijven bieden extra mogelijkheden
Energiebesparing in woningbouw	nee	lokaal	ja	cf geothermie, WENK
...				

Tabel: CO₂ reductie opties en schaalniveau

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van de provincie Groningen

Besluit: vaststellen van een regionale Structuurvisie

Categorie Besluit m.e.r.: C04, D04, D11.3, D06.1, D01.1, C02, D22.2

Activiteit: De gemeente Delfzijl, de gemeente Eemsmond en de provincie Groningen willen de plannen in de regio Eemsmond–Delfzijl gezamenlijk en gecoördineerd aanpakken. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij de plannen voor nieuwe bedrijventerreinen, havens, industrie en windenergie. De effecten op natuur, milieu en leefomgeving worden daarom op regionaal niveau onderzocht.

Bijzonderheden: Tussentijdse toetsing van het concept–MER op de deelaspecten natuur, geluid, geur en externe veiligheid.

Procedurele gegevens:

Adviesaanvraag: 16 april 2014

Advies uitgebracht: 9 oktober 2014

Adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 31 maart 2015

Aankondiging start procedure: 28 april 2015

Ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 28 april 2015 t/m 8 juni 2015

Advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 2 juli 2015

Aanvraag tussentijds advies bij de Commissie: 18 april 2016

Aankondiging start tussentijdse procedure op de website van provincie Groningen:

<http://www.provinciegroningen.nl/beleid/zo-maken-we-beleid/structuurvisie-eemsmond-delfzijl/>

Toetsingsadvies over het concept–MER uitgebracht: 5 juli 2016

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. drs. ing. A. van Beek

dhr. ir. J.J. de Graeff (voorzitter)

dhr. drs. R. Meeuwsen (secretaris)

dhr. ing. R.L. Vogel

dhr. ir. P.P.A. van Vugt

dhr. drs. G. de Zoeten

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende

informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Milieueffectrapport Structuurvisie Eemsmond – Delfzijl, 26 april 2016
- Passende Beoordeling Structuurvisie Eemsmond – Delfzijl, 26 april 2016
- Bijlage 1, uitgangspunten voor de doorwerking van de normen in de structuurvisie, 26 april 2016
- Ecologische beoordeling uitbreiding opgave windenergie provincie Groningen, 22 september 2014
- Aanvullend ecologische beoordeling windenergie Groningen, effecten op Visdief en Noordse Stern, 10 november 2015

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 800
3511 ML Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

